

INFORMATION PLATFORM "CENTER FOR INNOVATIVE THINKING"
UKRAINIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC STRATEGIES
EUROPEAN UNION RESEARCH DEPARTMENT
SCIENTIFIC AND PUBLISHING CENTER "PROGRESS"

TRENDS IN SCIENCE, TECHNOLOGY AND CULTURE IN THE XXI CENTURY

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

OCTOBER 1-3, 2025
PRAGUE, CZECH REPUBLIC

**INFORMATION PLATFORM "CENTER FOR INNOVATIVE THINKING"
UKRAINIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC STRATEGIES
EUROPEAN UNION RESEARCH DEPARTMENT
SCIENTIFIC AND PUBLISHING CENTER "PROGRESS"**

TRENDS IN SCIENCE, TECHNOLOGY AND CULTURE IN THE XXI CENTURY

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE**

October 1-3, 2025

Prague, Czech Republic

This edition was approved for publication on October 19, 2025.

Published in A4 format online on website:

<https://naukainfo.com/conference?id=66>

Publisher: Sole proprietor Soloviov O. V. Certificate of registration in the State Register of Publishers, Manufacturers, and Distributors of Publishing Products series DK № 8227, dated April 23, 2025.

Prague, Czech Republic
2025

UDC 001.3-048.35:0/9](06)

Proceedings of the International scientific and practical conference “Trends in science, technology and culture in the XXI century” (October 1-3, 2025) / Publisher website: www.naukainfo.com. – Prague, Czech Republic, 2025. - 26 p.

ISBN 978-617-8680-13-8

<https://doi.org/10.64828/conf-66-2025>

The recommended citation for this publication is:

Shevchenko T. G. Research into the specifics of the development of performing arts in Ukraine under martial law // Trends in science, technology and culture in the XXI century : proceedings of the International scientific and practical conference (October 1-3, 2025). – Prague, Czech Republic : naukainfo.com, 2025. - Pp. 15-21. - URL: <https://naukainfo.com/conference?id=66>

Editor

Soloviov O. V.

*M.Sc.Ed., M.P.A., Hon. PhD, Academic Advisor,
Head of the European Union Research Department,
Ukrainian Institute of Scientific Strategies*

The collection of scientific articles is a scientific and practical publication that includes research papers by students, postgraduate students, Candidates and Doctors of Sciences, researchers, and practitioners from Ukraine, Europe, neighboring countries, and beyond. The articles reflect studies of processes and changes in the structure of modern science. This collection is intended for students, postgraduate and doctoral candidates, educators, researchers, practitioners, and all those interested in current trends in the development of modern science.

E-mail: journal@naukainfo.com

Publisher website: <https://www.naukainfo.com>

© Publisher website: naukainfo.com, 2025

© Ukrainian Institute of Scientific Strategies (UISS), 2025

© All authors, 2025

TABLE OF CONTENTS

MANAGEMENT, PUBLIC ADMINISTRATION AND GOVERNANCE

1.	<i>Сидоренко Світлана Станіславівна</i>
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БЕЗБАР'ЄРНОЇ СФЕРИ У МЕЖАХ
ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА | 3 |
|----|---|---|

PEDAGOGY AND EDUCATION

2.	<i>Гончарова Ольга Анатоліївна, Маслово Аліна Вікторівна</i>
ЗНАЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	7
3.	<i>Солоха Наталія Олександрівна</i>
ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ
СУЧАСНОГО СВІТУ	12

SOCIAL WORK AND SOCIAL WELFARE

4.	<i>Крикунова Олена Вячеславівна, Соболенко Ольга Іванівна,
Щербаченко Аліса Олександрівна</i>
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ | 17 |
|----|--|----|

MANAGEMENT, PUBLIC ADMINISTRATION AND GOVERNANCE

УДК 37-056.2/.3 (477)(043.3)

Сидоренко Світлана Станіславівна

(PhD) доктор філософії з публічного адміністрування,

доцент кафедри публічного адміністрування

ПрАТ «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»,

вчитель початкових класів

Броварського ліцею №6,

<https://orcid.org/0000-0002-3362-0607>

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БЕЗБАР'ЄРНОЇ СФЕРИ У МЕЖАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасні трансформаційні процеси вимагають реформування публічного управління, зокрема у освітньому просторі. Діти з особливими освітніми потребами (ООП) залишаються найуразливішою групою, що потребує рівного доступу до якісної освіти [3].

Безбар'єрне середовище – це інклюзивний освітній простір, що враховує особливості дітей з ООП. Важливими складовими даного середовища є індивідуальні навчальні плани, медико-соціальна підтримка та психолого-педагогічний супровід. Механізми публічного управління безбар'єрною сферою у просторі закладів освіти включають правові, економічні,

організаційні та інформаційні інструменти та передбачають реалізацію державних стратегій та залучення міжвідомчої співпраці.

Світовий досвід показує, що країни з розвиненими інклюзивними системами освіти застосовують комплексні підходи до навчання дітей з ООП. Наприклад, у Німеччині та Великій Британії активно впроваджуються програми професійного навчання та безперервної освіти, які допомагають особам з ООП здобувати конкурентоспроможні навички. Скандинавські країни демонструють високий рівень інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній простір завдяки індивідуальним підходам та значним державним інвестиціям у розвиток інклюзії [1].

В Україні розвиток безбар'єрної сфери у просторі освіти має вертикально-горизонтальну структуру, що враховує як вік дітей, так і тип їхніх порушень. Однак сучасні реалії вимагають реформування цієї системи для ефективної інтеграції дітей з ООП у загальноосвітній простір. Це передбачає модернізацію навчальних програм, підготовку педагогічних кадрів та забезпечення матеріально-технічної бази шкіл для впровадження інклюзивного навчання.

Підготовка педагогів є критично важливою для забезпечення ефективного інклюзивного навчання. Вчителі повинні бути готовими адаптувати програму до специфічних потреб кожного учня. Програми підвищення кваліфікації для вчителів, спрямовані на розвиток їхніх навичок у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, включаючи тренінги з психолого-педагогічної підтримки, медичних та соціальних аспектів. Важливою є також підготовка педагогічних працівників до застосування інноваційних технологій у навчанні, які дозволяють знизити бар'єри між дітьми з різними потребами та полегшити навчальний процес. Батьки є основними партнерами у впровадженні інклюзивної освіти. Вони мають активно залучатися до навчального процесу, забезпечуючи необхідну підтримку вдома та у навчальному закладі. Створення комунікаційного простору між батьками та педагогами для обміну інформацією про досягнення та труднощі дитини є важливою ланкою. Спільна робота

допомагає вирішити проблеми, які виникають на шляху до успішної інтеграції дитини в освітнє середовище [4].

Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітнє середовище – ключовий крок до соціальної рівності. Саме безбар'єрна сфера у просторі закладів освіти є основою для розвитку інклюзивного суспільства.

Розвиток безбар'єрної сфери і просторі закладів освіти є важливою складовою реформування освітнього простору, спрямованого на створення рівних можливостей для всіх дітей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб. Забезпечення інклюзивного середовища потребує комплексного підходу, що включає модернізацію навчальних програм, підготовку педагогічних кадрів, медико-соціальну підтримку та активну співпрацю між освітніми установами, батьками й державними органами [5].

Світовий досвід демонструє ефективність комплексних стратегій, спрямованих на професійне навчання дітей з ООП, адаптацію освітнього простору та державну підтримку інклюзії. В Україні цей процес потребує подальших реформ, що включають розвиток матеріально-технічної бази закладів освіти, підвищення кваліфікації педагогів та подолання соціальних бар'єрів.

Отже, формування безбар'єрної сфери є не лише освітнім завданням, а й ключовим чинником створення інклюзивного суспільства, де кожна дитина має можливість для розвитку, навчання та повноцінної соціалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колупаєва А. А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с.
2. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 09.12.2010 «Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з

особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах».

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1412>-Наказ МОН №1205 від 06.12.2010 «Про затвердження Типових штатних нормативів

загальноосвітніх навчальних закладів» URL:

http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/12914/

3. Наказ МОН №912 від 01.10.2010 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання».
4. Сидоренко С. Безбар'ерна сфера спілкування в просторі закладу освіти: комунікативні вектори. Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління. 2023. Вип. 4 (70). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2023. С. 132-140.
5. Сидоренко С. Індивідуалізація організації безбар'ерної сфери в закладах освіти як дидактична проблема. Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління. 2023. Вип. 5 (71). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2023. 148 с.

PEDAGOGY AND EDUCATION

УДК [378.091.212:811.111]:005.336.2

Гончарова Ольга Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент

Маслова Аліна Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцент

Мелітопольський державний

педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Запоріжжя, Україна

ЗНАЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація: У статті розглядається значення теоретичних дисциплін у підготовці майбутніх учителів англійської мови в закладах вищої педагогічної освіти на сучасному етапі інтеграції української системи освіти в європейський освітній простір. Автори доводять, що теоретичні освітні компоненти виступають фундаментом професійної компетентності майбутніх фахівців, забезпечуючи формування системи знань, умінь і навичок, необхідних для якісної педагогічної діяльності. У статті проаналізовано наукові підходи до визначення професійної, методичної та комунікативної компетентностей та наголошено, що засвоєння теоретичних дисциплін сприяє розвитку аналітичного мислення, здатності до добору та адаптації навчальних матеріалів та організації ефективного освітнього середовища. Зроблено висновок, що теоретична підготовка є невід'ємною складовою становлення

конкурентоспроможних учителів англійської мови, здатних до інтеграції у міжнародний освітній простір.

Ключові слова: теоретичні дисципліни, професійна підготовка вчителів, професійна компетентність майбутніх учителів англійської мови, методологічна підготовка, комунікативна компетентність.

На етапі інтеграції української системи освіти в європейський освітній простір особливого значення набуває підготовка висококваліфікованих учителів англійської мови, здатних до ефективної професійної діяльності та виховання нового покоління сучасних дітей. Важливим компонентом системи підготовки майбутніх учителів англійської мови в закладах вищої педагогічної освіти є засвоєння комплексу теоретичних дисциплін, які забезпечують майбутнього фахівця необхідною системою знань і створюють основу для розвитку його професійної компетентності.

Теоретичні дисципліни, які виступають основою фахової підготовки та формують наукове уявлення про структуру та функціонування англійської мови, включають в себе лінгвістичні освітні компоненти, а саме фонетику, лексикологію, граматику та стилістику; психолого-педагогічні освітні компоненти, які допомагають зрозуміти закономірності навчання та виховання, специфіку сприйняття іноземної мови учнями, а також курси методологічного спрямування, які забезпечують розуміння принципів наукового дослідження, аналітичних і критичних підходів до інформації.

Дослідженням поняттям професійної компетентності, яке стало ключовим концептом сучасної педагогічної науки, займаються такі науковці, як С. М. Амеліна, Т. Р. Кияк, О. А. Мацнева, О. Є. Місечко, С. Ю. Ніколаєва, Є. О. Плотніков та інші.

Так, О. Мацнева визначає професійно орієнтовану міжкультурну комунікативну компетентність як здатність особистості успішно й адекватно спілкуватися іноземною мовою в ситуаціях міжкультурного та професійного спілкування різних типів і видів з урахуванням основних зовнішніх

соціокультурних і внутрішніх ситуативних факторів. Науковиця трактує методичну компетентність як здатність і готовність викладача проектувати й реалізовувати навчально-методичні заходи, націлені на формування у здобувачів вищої освіти професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності [2, с. 108].

Ю. Халемендик визначає англомовну професійну компетентність викладачів і студентів закладів вищої освіти як інтегративну професійну якість науково-педагогічних працівників і студентів, яка має складну структуру й виступає як взаємодія лінгвістичної, соціокультурної й комунікативної компетентностей, рівень сформованості яких дозволяє ефективно здійснювати англомовну, міжкультурну та міжособистісну професійну комунікацію. На думку науковиці, розвиток англомовної професійної компетентності студентів залежить від соціолінгвістичних, соціокультурних і комунікативних умінь і навичок, які забезпечують входження майбутніх фахівців у міжнародне освітнє середовище і сприяють професійної мобільності [4, с. 120].

О. Косович описує комунікативну компетентність як здатність реалізовувати мовну компетенцію в різних контекстах мовленнєвої взаємодії з урахуванням соціальних норм поведінки та комунікативної доцільності висловлювання. Авторка дотримується традиційної думки щодо трактування сутності мовної компетентності, яка представлена сукупністю знань, умінь і навичок, що реалізуються в процесі діяльності (спілкування), здатністю змінювати інформацію відповідно до особистих комунікативних завдань, сукупність правил мовного аналізу і синтезу [1, с. 16].

Л. Усик, В. Чорна та О. Петухова вважають, що комунікативна компетентність забезпечить випускникам університетів можливість повноцінно працювати не лише з вітчизняними, а й світовими джерелами інформації, знайомитись з новими технологіями та тенденціями певної галузі, встановлювати контакти з іноземними партнерами у процесі професійної діяльності та сприяти швидшій адаптації у світовому професійному суспільстві, успішній діяльності в ньому [3, с. 56].

Ми вважаємо, що теоретичні освітні компоненти, які опановують майбутні вчителі англійської мови в процесі навчання в закладах вищої освіти, закладають основу їх професійної компетентності, а саме сприяють розвитку вмінь глибокого аналізу фонетичних, граматичних, лексичних, стилістичних явищ; здатності використовувати доступну для учнів мову в процесі пояснення складних мовних процесів; формуванню компетентності щодо добору та адаптації навчальних матеріалів відповідно до рівня підготовки учнів; підготовці до застосування сучасних методів і технологій викладання англійської мови; розвитку вміння організації навчального процесу з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб учнів; активізації рефлексії власної педагогічної діяльності та самовдосконалення; створенню сприятливого психологічного клімату у навчальному середовищі.

Теоретичні дисципліни є невід'ємною складовою підготовки майбутніх учителів англійської мови, адже вони формують фундаментальні знання, необхідні для подальшої професійної діяльності. Саме завдяки їх засвоєнню здобувачі вищої педагогічної освіти здатні не лише якісно викладати англійську мову, а й аналізувати навчальний процес, застосовувати інноваційні методи, критично осмислювати педагогічні ситуації та розвиватися як професіонали.

Підсумовуючи все вищезазначене, можемо зробити висновок, що одним із ключових завдань педагогічної науки й практики на сучасному етапі інтеграції української освіти в європейський освітній простір є підготовка висококваліфікованих учителів англійської мови. Провідну роль у цьому процесі відіграє засвоєння здобувачами циклу теоретичних дисциплін, які забезпечують формування системи фундаментальних знань, які покладені в основу професійної компетентності майбутніх фахівців. Вивчення лінгвістичних, психолого-педагогічних та методологічних компонентів сприяє розвитку аналітичного мислення, здатності до наукового пошуку, адаптації освітніх матеріалів, застосуванню інноваційних методів навчання та створенню ефективного освітнього середовища. Таким чином, саме теоретична підготовка забезпечує майбутнім учителям англійської мови можливість здійснювати

якісну професійну діяльність, інтегруватися у міжнародний освітній простір та виховувати нове покоління конкурентоспроможних громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Косович О. Сутність професійної лексичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови та її формування на міждисциплінарній основі. *Педагогічний дискурс*. Випуск 34, 2023. С. 14-19.
2. Мацнєва О. Удосконалення професійної компетентності викладача англійської мови: потенціал курсів OPEN. *Актуальні питання підготовки сучасних учителів і викладачів іноземних мов*. Вісник № 27 (183). Серія: Педагогічні науки. 2024. С. 107-111.
3. Усик, Л., Чорна, В., & Петухова, О. (2021). Формування професійної компетентності студентів у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. *Український педагогічний журнал*, (3), С. 51-57. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-51-57>
4. Халемендик Ю. Розвиток англомовної професійної компетентності викладачів і студентів закладів вищої освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2019. Вип. 1 (15). С. 115-124.

Солоха Наталія Олександрівна

вчитель

Булдичівська філія

Романівського ліцею №2

Романівської селищної ради

Житомирського району

Житомирської області

с. Булдичів, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СВІТУ

Анотація. У статті розглянуто проблему вдосконалення інформатичної компетентності вчителя в умовах цифровізації освіти. Показано, що використання онлайн-ресурсів (платформ дистанційного навчання, інтерактивних сервісів, відкритих освітніх ресурсів, соціальних мереж) стає ключовим інструментом професійного розвитку педагога. Проаналізовано сучасні підходи до визначення інформатичної компетентності вчителя та її структури. Визначено основні напрями й переваги застосування цифрових ресурсів: доступність матеріалів, гнучкість навчання, можливість міжпредметної інтеграції, формування цифрової культури.

Ключові слова: інформатична компетентність, онлайн-ресурси, цифрова освіта, професійний розвиток, учитель.

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які активно впливають на всі сфери життя, зокрема й освіту. Сьогодні вчитель не може обмежуватися лише традиційними

методами навчання, адже цифровізація вимагає від нього нових підходів до організації освітнього процесу. Одним із ключових завдань педагогічної діяльності стає формування та постійне вдосконалення інформатичної компетентності, що дозволяє ефективно застосовувати цифрові ресурси у професійній діяльності.

Використання онлайн-ресурсів відкриває широкі можливості для підвищення кваліфікації вчителів, збагачення їхнього методичного арсеналу та забезпечення інтерактивності у взаємодії з учнями. Платформи дистанційного навчання, відкриті освітні ресурси, віртуальні лабораторії, сервіси для створення інтерактивних завдань та соціальні мережі стають не лише допоміжним, а й стратегічним інструментом сучасного педагога.

Актуальність дослідження зумовлена потребою української освіти у висококваліфікованих учителях, які здатні гнучко реагувати на виклики цифрової епохи, забезпечувати якість навчання та інтегрувати інноваційні технології у власну практику.

Цифрова компетентність учителя сьогодні є однією з ключових складових його професійної діяльності, оскільки сучасна школа функціонує в умовах постійного зростання ролі інформаційних технологій. Якщо ще донедавна вміння користуватися комп'ютером та елементарними програмами розглядалося як додаткова перевага педагога, то нині це перетворилося на базову вимогу. Викладання в умовах цифрової трансформації освіти неможливе без глибокого розуміння можливостей інформаційно-комунікаційних технологій і здатності інтегрувати їх у навчальний процес [3].

Інформатична компетентність не зводиться лише до технічного володіння цифровими пристроями. Її сутність полягає в умінні творчо й доцільно застосовувати цифрові ресурси з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, цілей і завдань освітньої програми, а також вимог державних стандартів. Вона відображає готовність учителя організовувати навчання таким чином, щоб технології не замінювали педагогічний вплив, а

посилювали його, робили освітній процес динамічним, інтерактивним і відкритим.

Важливим аспектом цифрової її компетентності є здатність педагога до критичного осмислення інформації, що надходить із різних джерел. Учитель виступає не тільки транслятором знань, а й посередником між учнем і величезним інформаційним потоком сучасного світу. Він має навчати школярів відрізняти достовірні матеріали від недостовірних, розвивати навички аналізу, синтезу й оцінки інформації. Отже, цифрова компетентність пов'язана із загальною культурою мислення вчителя, його вмінням вибудовувати логіку роботи з цифровим середовищем.

Не менш значущою складовою є комунікаційний вимір. Сучасні цифрові інструменти відкривають перед педагогом широкі можливості для взаємодії: від онлайн-платформ і освітніх порталів до соціальних мереж і професійних спільнот. Учитель, який уміє налагоджувати електронне спілкування, створювати віртуальні класи, підтримувати контакт із батьками та колегами через цифрові канали, формує навколо себе цілісне освітнє середовище. Така компетентність підсилює його роль не тільки як наставника, а й як організатора навчальної комунікації, що продовжується поза межами класу [5].

Педагогічний компонент цифрової інформатичної компетентності проявляється у здатності інтегрувати інформаційні технології в методику викладання. Учитель має вміти створювати власні електронні ресурси, добирати цифрові інструменти відповідно до теми уроку, модифікувати готові матеріали під потреби конкретного класу. Використання інтерактивних вправ, відео- та аудіоматеріалів, віртуальних лабораторій або платформ для змішаного навчання дає змогу підвищити ефективність засвоєння знань. Це формує нову культуру викладання, орієнтовану на співпрацю, активність і залученість учнів.

Необхідно наголосити й на ціннісно-мотиваційному аспекті інформатичної компетентності. Навіть високий рівень володіння цифровими технологіями не матиме значення, якщо педагог не усвідомлює їх значущості для власного професійного зростання. Саме внутрішня мотивація вчителя до постійного

вдосконалення, готовність експериментувати з новими ресурсами й прагнення розширювати власні можливості визначають успіх у формуванні компетентності. Учитель, який демонструє відкритість до інновацій, стає прикладом для учнів, виховуючи в них позитивне ставлення до навчання в цифровому середовищі.

Розвиток сучасної освіти неможливо уявити без активного залучення онлайн-ресурсів, які стали не лише допоміжним інструментом, а й потужним чинником підвищення професійної майстерності вчителя. Педагогічна діяльність більше не обмежується аудиторією чи друкованими підручниками. В умовах глобальної цифровізації доступ до інформації, методичних матеріалів і комунікаційних платформ значно розширився, що створює для вчителя принципово нові можливості для самоосвіти, вдосконалення компетентностей та творчого розвитку.

Одним із ключових ефектів використання онлайн-ресурсів є подолання часових і просторових бар'єрів. Педагог отримує змогу самостійно обирати темп і формат власного професійного вдосконалення. Він може слухати лекції провідних університетів світу, долучатися до вебінарів та конференцій, проходити курси підвищення кваліфікації без відриву від роботи й навіть обмінюватися досвідом із колегами з інших країн. Такий відкритий доступ змінює саму логіку професійного розвитку, роблячи його безперервним і динамічним процесом [1].

Не менш значущим є вплив онлайн-ресурсів на методичний арсенал учителя. Сьогодні він має можливість швидко знаходити й адаптувати навчальні матеріали, створювати власні електронні ресурси, комбінувати різні мультимедійні формати. Це не лише збагачує уроки, робить їх цікавішими й інтерактивними, а й сприяє розвитку педагогічної креативності. Учитель, який вільно користується цифровими платформами та інтегрує їх у навчальний процес, здатний краще мотивувати учнів, забезпечувати індивідуалізацію навчання та розвивати в школярів навички роботи в інформаційному середовищі.

Важливим чинником є й формування професійних спільнот у цифровому просторі. Соціальні мережі, освітні форуми, спеціалізовані платформи створюють умови для обміну ідеями, колективного обговорення проблем, взаємної підтримки й наставництва. Участь у таких спільнотах сприяє не лише збагаченню методичних знань, а й формуванню відчуття причетності до глобальної педагогічної спільноти. Для сучасного вчителя це означає вихід за межі локальної практики та можливість орієнтуватися на найкращі світові освітні стандарти.

Таким чином, онлайн-ресурси є потужним фактором удосконалення професійної діяльності педагога, однак ефективність їхнього використання залежить від умов доступу, рівня цифрової компетентності вчителя, організаційної підтримки та готовності до усвідомленого й безпечного застосування технологій. Переваги цифрового середовища можуть повною мірою реалізуватися лише за умови системного підходу, який поєднує технологічні можливості з педагогічними цілями й цінностями сучасної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василиків І. Формування цифрової компетентності вчителя початкової школи в сучасному інформаційному середовищі // Науковий журнал ХННРА. 2024. № 3. С. 45–52.
2. Кадемія М., Косянчук М. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів // Система інноваційної технології освіти. 2021. № 61. С. 13–19.
3. Морзе Н., Барна О. Сучасні цифрові інструменти вчителя: від теорії до практики. Київ: Педагогічна думка, 2020. 210 с.
4. European Commission. DigCompEdu: The European Framework for the Digital Competence of Educators. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2017.
5. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. Paris: UNESCO, 2018.

SOCIAL WORK AND SOCIAL WELFARE

УДК 378.147:316.77

Крикунова Олена Вячеславівна

викладач соціально-психологічних дисциплін

Соболенко Ольга Іванівна

викладач соціальних дисциплін.

Щербаченко Аліса Олександрівна

Студентка

КЗ "Уманський гуманітарно-педагогічний

фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка

Черкаської обласної ради

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті визначено психолого-педагогічний зміст комунікативних навичок студентів. Виявлено, що спілкування є невід'ємною і загальною умовою формування особистості майбутнього соціального працівника. Охарактеризовано компоненти комунікативної компетентності.

Визначено умови та фактори формування комунікативної компетентності майбутнього соціального працівника.

Ключові слова: комунікативна компетентність, майбутній соціальний працівник.

Проблема підготовки висококваліфікованих компетентних фахівців є актуальною в усіх сферах суспільного життя, зокрема в освіті. Сьогодні як у вітчизняній, так і в зарубіжній науці, увагу дослідників привертає проблема «активного ставлення людини до свого розвитку на етапі професійного становлення...» [1, с. 86]. У реалізації цього завдання провідна роль відведена вчителю-філологу, який покликаний забезпечити розвиток інтелекту в школярів, формувати у них національну свідомість, прилучати до цінностей української та світової культури, наповнити учнів потенціалом усної народної творчості й художньої літератури, стимулювати прагнення до саморозвитку та самовдосконалення, виховувати молоду генерацію активних, діяльних громадян. Саме тому вчитель-словесник має стати не просто транслятором педагогічних чи методичних знань, а творчим лідером, засновником освітніх інновацій, розвинутою індивідуальністю.

Відповідно, як зазначають Л. Скуратівський, В. Федоренко, «випускник університету має досконало володіти рідною мовою, бути фахівцем з високим рівнем комунікативної компетентності, яка базується на системі знань про мову та її граматичну будову» [2, с. 29].

Стрижнем підготовки майбутнього вчителя-філолога є формування активної, творчої особистості, яка володіє різними способами здійснення методичних задумів, має глибокі знання з власного предмета, професійне теоретико-практичне мислення, професійний та соціальний досвід, широку ерудицію, цілісне уявлення професійної діяльності, розвинені професійно значущі дослідницькі вміння та навички.

Здійснення такої підготовки можливе завдяки Концепції державної мовної політики (2010), у якій зазначено, що пріоритетним є утвердження, розвиток та впровадження української мови в усі сфери діяльності суспільства та вироблення єдиної стратегії формування національно-мовної особистості.

У проекті Концепції мовної освіти в Україні (2011) визначено, що українська мова забезпечує доступ до джерел української духовності, дає змогу випускникам загальноосвітніх навчальних закладів якнайповніше реалізувати

свої можливості, життєві потреби, плани й наміри, пов'язані з продовженням освіти, опануванням професії, працею в будь-якій галузі чи сфері життєдіяльності.

Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття), Державна програма «Вчитель», Державний стандарт базової і повної середньої освіти, Державний стандарт загальної середньої освіти. Українська мова, чинні програми з української мови передбачають формування мовної особистості, що володіє усним і писемним словом, уміє вільно користуватися мовними засобами під час сприйняття, створення висловлювань у різних формах, стилях і жанрах мовлення, що тісно пов'язано із сформованістю професійної компетентності майбутнього вчителя-філолога та ключових компетенцій. Цими документами передбачено, що професійна діяльність вчителя-філолога має полягати у створенні можливостей для розвитку мислення і мовлення учнів; формуванні національної особистості із розвиненою мовною, мовленнєвою, комунікативною компетентностями; здійсненні навчання мови на основі народної педагогіки і дидактики, у тісному зв'язку з національною і загальнолюдською культурою.

З метою вдосконалення відповідно до сучасних вимог змісту базової мовної освіти в середніх школах різного типу та фахової філологічної освіти у вищій школі необхідно усвідомити реальний стан мовних проблем і оцінити їх у кількох основних сферах: державній, суспільній та особистісно-мовній.

У методичних рекомендаціях стосовно вивчення української (рідної) мови зазначено, що завдяки запровадженню у шкільну практику внутрішньопредметних зв'язків при вивченні кожної теми з лексики, фразеології, морфології, синтаксису, культури мовлення і стилістики та тексту «мовна змістова лінія за своїм функціональним призначенням зближується з мовленнєвою...» [3, с. 30].

Практика підготовки майбутніх учителів-філологів до професійної діяльності потребує перегляду і змін, що підтверджується заходами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо невідкладного

вирішення цієї проблеми.

Отже, модернізація освіти вимагає пошуку та впровадження ефективних шляхів викладання мови, і в першу чергу української, у загальноосвітніх школах.

У зв'язку з цим зростає роль вищих навчальних закладів у підготовці висококваліфікованих вчителів-філологів. Переорієнтація сучасної вищої освіти на європейські стандарти передбачає, насамперед, підготовку компетентного педагога, здатного практично діяти, застосовувати інноваційні технології й досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики.

Дослідники В. Бондар [4], Н. Гузій [5], В. Кремень [6], Н. Кузьміна [7], О. Семенов [8] розглядали проблеми неперервної професійної освіти, вищої педагогічної освіти, формування педагогічної майстерності, професіоналізму, підготовки вчителя до педагогічної творчості та впровадження педагогічних технологій, системного аналізу педагогічного процесу у вищій школі, розробили системи різнорівневої і ступеневої підготовки фахівців, теоретико-методологічні засади особистісно орієнтованої підготовки педагога, формування фахівця певної галузі діяльності, оволодіння ним певним родом занять, професією. Вчені у рамках наукових досліджень розглядали наукові основи й технології обраної професійної діяльності, прищеплення спеціальних практичних навичок і вмінь, окреслювали особистісні якості, необхідні вчителю та обґрунтовували їх значущість для педагогічної діяльності.

Стає очевидним, що професійна підготовка вчителя науковцями розглядається як процес формування творчої особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення та продуктивної діяльності. Це передбачає новий підхід до формування професійної компетентності майбутнього вчителя.

Науковцями доведено, що компетентнісний підхід передбачає глибокі системні перетворення в освітньому процесі педагогічного вищого навчального закладу, що зачіпають викладання, зміст, оцінювання, освітні технології, зв'язку вищої освіти з іншими рівнями професійної освіти, метою якого є

формування конкурентоспроможного фахівця, що вміє мислити критично, обробляти різноманітну інформацію, використовувати отримані знання й уміння для творчого рішення проблем, мають володіти професійними вміннями і навичками, що ґрунтуються на сучасних спеціальних знаннях певної галузі виробництва та високим рівнем професійної компетентності, що ґрунтується на критичному мисленні та здатності застосовувати теоретичні надбання на практиці.

Вступ. Модернізація професійної підготовки майбутніх соціальних працівників передбачає підвищення теоретичного рівня знань студентів, удосконалення практичних комунікативних умінь та навичок, розвитку самостійності, інтересу до створення власного комунікативного простору. Однак інтегративна природа комунікативної компетентності вимагає відповідного науково-методичного забезпечення та системного рівня дослідження знання щодо її формування у процесі здобуття фахової освіти.

Основний текст. В Україні в сучасних умовах формуються фундаментальні складові вищої освіти, розробляються освітні та науково-методичні засади управління професійною освітою. Оновлення професійної освіти є визначальною складовою реформування освіти в Україні та передбачає приведення її у відповідність до сучасних потреб особистості і суспільства.

Корективи до професійно-кваліфікаційних характеристик майбутніх соціальних працівників вносить сучасна соціально-економічна і політична ситуація, спрямовують науковців на розробку концепції комунікативної компетентності, впровадження її у систему професійної освіти.

Під комунікативною компетентністю майбутніх соціальних працівників розуміють:

- знання рідної мови;
- високий рівень практичного володіння вербальними і невербальними засобами;
- досвід володіння мовою в залежності від конкретної мовленнєвої

ситуації;

- рівень умінь, навичок та майстерності взаємодії з людьми, які опинились в скрутному становищі;
- межі знань, здібностей та соціального статусу успішно функціонувати в суспільстві.

При визначенні психологічного змісту комунікативних навичок студентів ми спиралися на положення:

- комунікативні навички – це інтегральні властивості особистості, які ґрунтуються на певних знаннях і проявляються у здатності виконувати ефективну комунікативну діяльність. Комунікативні навички є динамічною системою, яка, за наявності сприятливих індивідуально-особистісних та соціальних передумов, піддається розвитку й моделюванню;
- проблему комунікативних навичок слід розглядати у зв'язку з розумінням спілкування як змісту специфічно людської потреби у контакті з іншою людиною [1, с. 71].

Спілкування є невід'ємною і загальною умовою формування особистості майбутнього соціального працівника, адже в спілкуванні відбувається процес соціалізації студента та його становлення. Під час спілкування майбутній соціальний працівник відмічає розширення його сфери і зростаючу індивідуалізацію.

Процес мовлення як головний засіб спілкування вимагає від своїх майбутніх соціальних працівників вияву в ході навчання і неформальної міжособистісної взаємодії під час практики:

- досконалих комунікативно-мовленнєвих вмінь;
- вміння говорити змістовно, зрозуміло і цікаво для співрозмовника;
- вміння слухати;
- викликати бажання повідомити щось нове;
- вміння аналізувати і робити висновки з почутого;
- морально-комунікативних якостей (ввічливість, тактовність, взаємоповага, товариськість, почуття власної гідності);

- вербальних і невербальних засобів,;
- міжособистісному пізнанню і взаєморозумінню у спілкуванні [1, с. 38].

Комунікативна компетентність складається з компонентів:

- лінгвістичні компоненти – говоріння, розуміння на слух, письмо, читання;
- прагматичні компоненти – уміння кодувати і декодувати повідомлення за вербальними і невербальними каналами, знання і вміння вступити в мовленнєвий контакт у конкретних ситуаціях, знати, як будується діалог, дискусія, як можуть бути використані невербальні засоби;
- соціокультурні компоненти, правила ввічливого спілкування, соціальні умовності, культурні умовності тощо.

Формування комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників вирізняються спостережливістю, увагою до деталей, близькістю до людей, природи, глибиною реакцій на зовнішні подразнення.

Для успішного вирішення питання формування комунікативної компетентності майбутнього соціального працівника важливо мати точне уявлення про специфіку їхньої комунікативної діяльності, особливості їх живого мовлення, домінуючі стилі спілкування, актуальні для них проблеми, які стосуються спілкування, ставлення до них та до спілкування взагалі. Варто ретельно та систематично спостерігати за мовою здобувачів вищої освіти в ситуаціях підготовленого і непідготовленого спілкування, їх міжособистісними та діловими відносинами. Орієнтуючись на результати спостереження, викладач упорядкує та адаптує зміст навчальної інформації відповідно до студентської аудиторії. Засвоєння теоретичних знань та формування практичних вмінь пов'язане з наявністю у студентів інтересу до покращення розвитку комунікативної компетентності [1, с. 16].

Відповідальність за процес формування комунікативної компетентності майбутнього соціального працівника лежить на викладачеві, діяльність якого має комунікативний характер, адже сам він є взірцем, модель спілкування якого унаслідкується. Джерелами набуття комунікативної компетентності є життєвий

досвід, мистецтво, загальна ерудиція та спеціальні наукові методи. Основна роль відводиться життєвому досвіду і досвіду міжособистісного спілкування. Вагомим джерелом комунікативної компетентності викладача є його загальна ерудиція як сукупність достовірних та систематизованих знань з історії та культури спілкування.

Формування комунікативної компетентності майбутнього соціального працівника забезпечується через реалізацію факторів:

- оновлення змісту підготовки майбутнього соціального працівника відповідно до потреб сучасної ситуації;
- урахування динаміки змін кваліфікаційних вимог;
- визначення комунікативної підготовки як складової сучасної професійної освіти;
- перенесення комунікативних умінь та навичок у сферу професійної діяльності майбутнього соціального працівника;
- розробка відповідних принципів і методів професійної підготовки;
- урахуванням комунікативної складової;
- розробка різнорівневої системи комунікативної підготовки;
- забезпечення постійного вдосконалення комунікативної компетентності фахівців соціального напрямку підготовки.

Відповідно до умов та факторів формування комунікативної компетентності майбутнього соціального працівника визначають критерії діагностування її сформованості:

- мотиваційний фактор як особливість комунікативно-професійного самовизначення фахівців;
- рівень володіння рідною та іноземною мовами;
- наявність організаторських і комунікативних здібностей;
- володіння вербальними і невербальними засобами спілкування;
- знання й досвід застосування засобів справляти враження та вплив на співрозмовника;
- вміння управляти інформаційним простором.

– [2, с. 31].

Таким чином, комунікативна компетентність є інтегрованим компонентом комунікативної і професійної компетентності, який відповідає завданням професійної освіти і потребам майбутнього соціального працівника і розвитку суспільства [3, с. 108].

Підвищення ефективності формування комунікативної компетентності майбутнього соціального працівника забезпечується комплексною реалізацією в освітньому процесі психолого-педагогічних умов:

- системність та науковість навчальної інформації;
- відповідність досягненням сучасної науки;
- ознайомлення студентів з основами теорії комунікативної діяльності;
- створення позитивної мотивації до формування комунікативної компетентності;
- формування ціннісного ставлення до комунікативної діяльності;
- засвоєння студентами навчального матеріалу з теорії комунікативної діяльності;
- забезпечення узгодженості та наступності змісту теоретичних та практичних занять;
- різноманітність та поступове ускладнення пропонованих комунікативних завдань;
- застосування діалогових методів та форм навчання;
- навчання студентів уважного ставлення до комунікативної поведінки, заохочення до її аналізу;
- побудова стосунків на гуманістичних засадах;
- висока комунікативна компетентність науково-педагогічних працівників [4, с. 36].

Висновки. Формування комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників є процесом, що передбачає проведення ретельного вивчення стану комунікативної компетентності майбутнього соціального працівника, адаптацію змісту навчального матеріалу до потреб студентів,

визначення системи методів формування комунікативних навичок, організацію комунікативно спрямованого навчання студентів та удосконалення комунікативної майстерності викладачів, діагностики рівня розвитку комунікативної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Концепція державної мовної політики. – Київ, 2010.
2. Концепція мовної освіти в Україні (проект). – Київ, 2011.
3. Закон України «Про освіту». – Київ, 2017.
4. Закон України «Про вищу освіту». – Київ, 2014.
5. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – Київ, 1993.
6. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. – Київ, 2011.
7. Скуратівський Л., Федоренко В. Комунікативна компетентність як основа професійної підготовки вчителя. – Київ, 2005.
8. Бондар В. Теорія і практика підготовки вчителя до педагогічної діяльності. – Київ, 2003.
9. Гузій Н. Педагогічна майстерність і підготовка майбутнього вчителя. – Київ, 2004.
10. Кремень В. Освіта і наука в Україні: шляхи модернізації. – Київ, 2005.
11. Семеног О. Професійна підготовка майбутніх учителів-філологів: монографія. – Суми, 2005.
12. Методичні рекомендації щодо вивчення української (рідної) мови у школі. – Київ, 2010.
13. Кучерук В. А. Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Київ, 2004. – 199 с.

TRENDS IN SCIENCE, TECHNOLOGY AND CULTURE IN THE XXI CENTURY

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

October 1-3, 2025

Prague, Czech Republic

Editor

Soloviov O. V.

*M.Sc.Ed., M.P.A., Hon. PhD, Academic Advisor,
Head of the European Union Research Department,
Ukrainian Institute of Scientific Strategies*

E-mail: journal@naukainfo.com

Publisher website: <https://www.naukainfo.com>

The editorial board reserves the right to edit and shorten materials. The opinions of the authors may not always coincide with the viewpoint of the editorial board and publisher. Authors bear full responsibility for the published material (for the accuracy of facts, quotes, personal names, geographic names and other information).

This edition was approved for publication on October 19, 2025.

Published in A4 format online on website: <https://naukainfo.com/conference?id=66>

Publisher: Sole proprietor Soloviov O. V. Certificate of registration in the State Register of Publishers, Manufacturers, and Distributors of Publishing Products series DK № 8227, dated April 23, 2025.